

ПРЕГЛЕД ЧАСОПИСА

THE ECONOMIC JOURNAL, London, Vol. LXIV, No. 253, March 1954. — F. J. de Jong: *Supply Functions in Keynesian Economics*. Чланак расправља о неколико варијанти „функције понуде“ које су настале у литератури Кејнзових следбеника, пошто се тврдило да је Кејнс занемарио ову функцију и да је више пажње обратио „функцији тражње“. Аутор то међутим побија и доказује да варијанте нису допринеле ништа ново систему Кејнзове теорије. — J. L. Carr: *Rent Control and Housing Policy*. Чланак је писан поводом намере британске владе да дозволи повећање кирија да би се могле вршити потребне оправке на зградама. Извођење оправки ставило би се под контролу државе. Аутор се залаже да се повећање кирија дозволи поглавито тамо где је власник вољан да понуди станарима станове или зграду на продају. Затим предлаже да нове кирије одреди посебно установљен суд. — M. J. Bailey: *The Interpretation and Application of the Compensation Principle*. Принцип компензације лежи у основама теорија о благостању. Он треба да претставља критеријум којим се одређује да ли је извесна политика, друштвено пожељна или не. Он у суштини гласи: једна политика је друштвено пожељна, ако они који се њоме користе могу да надокнаде штету онима који њоме нешто губе, и да им још преостане некаква корист. Ово је претварање једног принципа из индивидуалне економије у један друштвено-економски принцип. Теоретски ту је реч о стварању „оптималне“ ситуације у којој се обе стране налазе. Писац сматра да се овим инструментом економске анализе могу расветлити многе нејасне и двосмислене економске ситуације само ако се узму у обзир специфичности дотичних ситуација. — N. Kaldor: *The Relation of Economic Growth and Cyclical Fluctuations*. Динамична теорија економског развика на Западу се све оштрије супротставља статичким теоријама које су цветале између два рата. Сукоб кулминира у питању односа теорије циклличног кретања (статичка теорија) и теорије економског развика — „трендова“ (динамичка теорија). Неки теоретичари, међу њима Шумпетер, сматрали су да су цикллична кретања (кризе и привредни полети) „само форма коју прогрес узима у капиталистичком друштву“. С друге стране, теоретичари статике потпуно су искључивали „динамичке промене“: технолошке проналаске, пораст становништва или промене политичких услова. У новије време јавила се једна компромисна група теоретичара која је на статички модел привредних флукуација наклемила динамички елемент: напр. праволиниско повећање становништва или технички прогрес (тј. повећање продуктивности рада). Аутор, међутим, не сматра да се увођењем једног динамичког елемента објашњава „тренд“. Треба наиме објаснити и сама кретања тога новог елемента. А то се може једино изучавањем целог склопа чињеница друштва и стања из кога су потекле. На тај начин и ти се елементи утапају у општу-друштвену стварност. Ипак, писац је склон да прихвати комбинацију циклличких флукуација и динамичког развоја и да нарочито истакне као активног привредног чињеница предузетника, чиме се у основи приближава Шумпетеру. Његова разматрања одnose се изричито на капиталистичке услове. — H. R. Parker: *The*

Financial Aspects of Town and Country Planning Legislation. — D. L. Munby: *Development Charges and the Compensation-betterment Problem.* Оба чланка третирају локално енглеско тржиште плацева. Лабуристичка влада је донела закон о планирању градова и села којим се, поред осталог, предвиђа и одузимање у корист државе сваког повећања вредности земљишта услед зидања и изградње на њему. Први писац коментарише најновију владину одлуку да остави један део дотле одузимане вредности власнику и да на тај начин спречи паралисање трговине земљом, и залаже се да држава потпуно укине одузимање нове вредности, а да уведе један годишњи порез на такву земљу. Други писац критикује идеју да тржиште најбоље одређује промет, расподелу и цену земље. Нарочито критикује поставку да се накнада за одузета земљишта треба да управља према ценама на тржишту, јер су ове често нестварне, монополске, спекулативне итд. Таква врста трговања није друштвено пожељна. — P. T. Bauer and B. S. Yamey: *Further Notes on Economic Progress and Occupational Distribution.* Чланак претставља наставак дискусије између неколико писаца која траје већ од 1951, и која третира у последње време јако популаран проблем терцијарних делатности. Шта све спада у терцијарне делатности није лако одредити: по некима овде спадају све врсте услуга у једној привреди, али шта све иде у услуге (плаћене и неплаћене) различито се схвата у свакој појединој земљи. Писци одговарају на чланак професора Фишера који је у развоју терцијарних делатности видео знак прогреса, па показују да тај критеријум прогреса није исправан, поред осталог и зато што има неразвијених земаља са врло развијеним терцијарним делатностима (неке афричке земље или земље арапског света). Са истога становишта критикују и чланак С. Г. Тријантиса који сматра да је привредни развој праћен сталним повећањем броја запослених у терцијарним делатностима. — R. W. Clower: *Productivity, Thrift and the Rate of Interest.* Чланак је из области теорије новца (камате) и утврђује да на дути рок и продуктивност и штедња делује индиректно на висину каматне стопе.

П. Михаиловић

REVUE D'ECONOMIE POLITIQUE, Paris, Janvier—Février 1954.
— Michael Heilperin: *Qu'est-ce que la convertibilité monétaire?* У западним земљама монетарна политика поново постаје регулатор економске активности. С тим у вези, у последње време, у међународним односима све се већи значај придаје монетарној конвертибилности. Писац сматра да су сви руководиоци и стручњаци сагласни да треба поново успоставити конвертибилност у интересу обнове једне „међународне динамичне и слободне привреде“, али и да се они разликују у погледу саме дефиниције „конвертибилности“. После ове констатације писац покушава да разјасни у чему се састоји разлика у схватањима самог тог појма и практичних мера помоћу којих би се конвертибилност успоставила и одржала. У томе циљу он прво даје дефиницију девизне контроле, затим објашњава како је њој следовала политика контингентирања, која је у међународној привреди онемогућила мултилатералну трговину. Према томе питање конвертибилности није искључиво монетарно већ и трговинско, пошто претпоставља укидање рестрикција у међународној размени добара. Потребно је такође објаснити у чему се састоји одсуство девизне контроле. По Бретон-Вудској повељи треба правити разлику

између текућих трансакција, које треба да се обављају без рестрикција, и кретања капитала које треба да остане под контролом. Међутим на основу дугогодишњег искуства може се доказати да уколико се извоз капитала спречава на један, утолико се он може на други начин манифестовати. Писац закључује да либералне државе ако хоће да буду либералне треба да напусте илузију контроле кретања капитала. Оно што се назива „ограничена конвертибилност“ састоји се у одржавању девизне контроле као система и као принципа, а изузеци који се појављују могу само користити извесним повлашћеним групама. Чести су случајеви да је реч конвертибилност погрешно била употребљена и услед те несигурне терминологије многе су грубе грешке учињене. Конвертибилан новац треба да обезбеди, вели писац, своме притежаоцу слободну куповину добара и услуга свуда у свету. Али овим није потпуно дефинисана конвертибилност. Потребно је разликовати могућност трансфера од конвертибилности новца. Кад је могућ трансфер националног новца, међународна плаћања су слободна и мултилатерална трговина се може развити. Међутим опасност од нестабилности новца остаје и даље, што је исто толико непожељно колико и девизна контрола. Одржавање спољне финансиске равнотеже је неопходно. Монетарна равнотежа може се постићи спречавањем инфлације, избегавањем дефиниције и, што је битно, применом поправних мера чим престане равнотежа у спољним обрачунима. Затим аутор износи супротну тезу коју су заступали после I светског рата многи економисти, поглавито Кејнс и професор Харвардског Универзитета Ханзен који је рекао да међународни биланс плаћања не треба више да одређује унутрашњу монетарну политику нације. Ова се „револуција монетарне мисли“, као што је Ханзен назвао, постепено напушта и улето 1952 Комитет експерата ЕОЕС у свом извештају поново оживљује значај унутрашње самодисциплине једне земље и међународне стабилности новца. Овај извештај обележава један важан датум у савременој историји монетарних доктрина. — Прелазећи на конвертибилан новац, писац вели: поред тога што трансфер новца треба да буде омогућен без икаквих препрека потребно је да централна банка која је емитовала новац буде спремна да конвертује сваки износ тог новца у једну „драгоценост“, која ће сдржати одговарајућу унутрашњу вредност. Према томе потребно је новцу осигурати покриће. Изложено је затим мишљење Ж. Руефа по томе питању, које је већ било приказано у *Аналима*, и истакнут је значај усвајања новчане јединице која би допустила конвертибилност националног новца на тој основи. Међународна привреда тиме би добила новац, пошто би национални новац био конвертибилан по истој јединици. Писац се опредељује за злато као јединицу. После тога набројани су елементи који треба да осигурају конвертибилност новца. Аутор верује да би западне земље могле савладати услове конвертибилности новца и у догледно време приступити њеном остварењу. Он је свој рад закључио овим речима: „ако желимо да остваримо једног дана стабилну, напредну и слободну међународну привреду потребно је остварити интегралну монетарну конвертибилност на бази једне сигурне и просте међународне ликвидности“. — *J. Lesourne: Le comportement des entreprises et certains aspects de l'imprévisibilité*. Писац је прво укратко објаснио класичну теорију о савршеном предвиђању која претпоставља да је психолошки чинилац непроменљив. Хипотеза савршеног предвиђања као и хипотеза савршене конкуренције су основни постулати првобитне економске теорије. Немогућност предвиђања се може схватити тек пошто се добро упознамо са хипотезом о савршеном предвиђању. С друге стране, док су у изучавањима економске ста-

тике главне појаве засноване на савременом предвиђању, дотле се на основу немогућности предвиђања може доћи до врло важних закључака у изучавањима економске динамике. Писац завршава уводни део класификацијом разних облика немогућности предвиђања. У случају да се једна појава понавља најпре се може применити рачун вероватноће. Међутим кад не постоји расподела вероватноће проблем је много сложенији. При свем том писац мисли да изучавање ризика са расподелом вероватноће може допринети разјашњавању овог проблема. Приступајући затим студији одношаја предузећа и разних аспеката немогућности предвиђања писац излаже разне случајеве, које решава путем математичких формула и то често пута врло компликованих, тако да је за разумевање овог рада потребна претходна спрема из привредне математике. Писац наговештава при крају своје студије да се ставио на дескриптивну тачку гледишта и да се на основу критичких разматрања резултата до којих је дошао може увидети да теорија немогућности предвиђања даје подстрека многобројним истраживањима из области Статистике и Политичке економије. — *Louis Goreux: Revenus nets des agriculteurs et mobilité de la main-d'oeuvre agricole aux Etats-Unis.* Ова студија о приходима пољопривредника и о мобилности пољопривредне радне снаге у САД писана је на основу врло солидне документације и сугилне статистичке анализе. Пружена су објашњења о читавом низу економских и социјалних питања. Протумачене су многе важне теориске поставке, третирана су и многа питања из аграрне политике разних земаља, тако да је овај чланак од интереса за сваког економисту који врши испитивања о економији аграра у западној хемисфери. Пошто је проучио просечан чист приход пољопривредника, који обухвата и профит и најамнину, писац је изложио компаративни преглед између квалитета рада пољопривредних и индустријских радника. При анализи питања прихода у пољопривреди и услова производње, нарочита је пажња посвећена капиталу уложеном по једном раднику у разним крајевима САД. Писац је констатовао да постоји позитивна корелација између прихода и капитала инвестираних по једном раднику у пољопривреди. Проучавајући динамику он покушава да докаже да оптимални однос између количине уложеног рада и капитала непрестано варира. Објаснио је такође у којој мери рационарање капитала и недовољна гипкост миграције радне снаге спречавају постизавање тог оптималног односа. Како из ове студије произилази да постоје знатне разлике између прихода рада у разним пољопривредним областима земље и у градовима, аутор се пита да ли би требало унети коректив при расподели радне снаге, што би допустило повећање друштвеног производа. Међутим иако је друштву циљ да постигне максимални глобални производ, оно више воли хомогену од хетерогене расподеле прихода, сем тога још се увек радије гледа на одржавање породичног пољопривредног газдинства него ли на повећање броја пољопривредних радника. С обзиром на ове чињенице предлагане су поједине мере, које би имале за циљ решење проблема пољопривредних прихода, а то су: јачање подршке ценама аграрних производа, укидање рационарања капитала и већа мобилност радне снаге, као и боља професионална формација.

Mars—Avril 1954. — У четвртном броју за 1952 овог часописа објављена је прва серија чланака о привреди француске прекоморске уније. То је био први покушај систематског излагања овог питања. Сва — друга — серија потпунија је од прве и пружа јасну слику садашњег економског стања у француским прекоморским поседима. С обзиром да су студије објављене у овом броју поглавито наме-

њене француским читаоцима, као и да улазе у оквир уже специјалности, то нећемо приступити њиховој анализи. Наговестићемо само да је после кратког увода од Гастона Ледика, изложено привредно стање удружених држава Индокине, затим су три студије посвећене Северној Африци, а у четвртом делу, под насловом планови и економски развитак, третиран су значајни проблеми, који разјашњавају многа питања из области светске привреде уопште, најзад, од велике је важности по савремену политику и привреду последњи чланак из ове серије у коме је третиран проблем будућности француске прекоморске уније и опстанка Европе.

М. Ј. Ж.

REVUE DU DROIT PUBLIC ET DE LA SCIENCE POLITIQUE EN FRANCE ET A L'ETRANGER, Paris, No 1, Janvier—Mars 1954. — Jean Dabin: *Sur la science politique*. Аутор, један од најистакнутијих претставника неотомистичке правне филозофије, одређује предмет и карактер политичке науке. Он критикује гледишта новијих и старијих писаца који или у њој виде само један специфичан метод посматрања материје уставног права, тј. да нема свог сопственог предмета (Бирдо); или је схватају као науку о начину формирања и условима стабилности друштвених скупова (Жувенел); или пак под тим називом дају науку о вештини управљања (Јелинек). То је просто наука о држави схваћеној као друштво управљача и оних којим се управља у циљу остварења општег добра (*bien public temporel*) и добра сваког појединца, а политика би била свака активност вршена у вези с тим у оквиру државе. Сама политичка наука се састоји из два дела који се узајамно допуњују: позитивног, кад се проучава емпириски дата држава и филозофског, кад се третира држава-идеал. — *André de Laubadère: Du pouvoir de l'administration d'imposer unilatéralement des changements aux dispositions des contrats administratifs*. Писац најпре приказује и разматра три главне тезе о тзв. административним уговорима: убицајену, која се изјашњава за могућност слободног уношења измена од стране управе у уговоре склопљене с трећим лицима; Жезову (*Jéze*), по којој те могућности морају бити ограничене на одређене случајеве, и најзад Лилијеову (*L'Huillier*), по којој та могућност не постоји. Дајући преглед француске праксе аутор долази до закључка да треба правити разлику између следећих двеју ситуација: прво, кад сауговорач директно учествује у функционисању службе, управа може уносити измене у обавезе контрахента; друго, кад уговор има за предмет бригу о средствима за функционисање службе, то се не може чинити. — У рубрици „Страна уставна хроника“ објављене су две расправе о променама извршеним у данском и југословенском уставу и уз њих потпуни текстови тих устава. *Jacques Robert: La constitution du 5 juin 1953*. У кратким поезима изложен је уставни развитак Данске почевши од XVII столећа и најважније карактеристике уставног уређења у новијем периоду, а затим анализа најновијих промена. *Claude Du-tand: La réforme de la Constitution de la République Fédérative Populaire de Yougoslavie (13 janvier 1953) et le Droit constitutionnel de la doctrine marxiste-leniniste*. Овај чланак заслужује код нас посебан интерес, јер претставља један од првих озбиљнијих покушаја неког страног аутора да научно размотри уставну реформу у Југославији. Излагање је лепо систематизовано: на првом месту је расправљено питање о узроцима и политичким условима из-

вршених промена, а затим су истакнуте главне карактеристике нашег уставног уређења, а нарочито начело суверености народа и непосредне демократије, скупштински систем у коме има нарочито место и функцију Веће произвођача итд. Карактеристично је да писац све своје анализе, па чак и закључке, заснива на расправима наших руководилаца и најистакнутијих правних стручњака које су објављене и на француском језику. Он наводи многобројне и зналачки одабране цитате. То је доказ настојања да се пружи што вернија и објективнија слика једног максистичко-лењинистичког устава, устава више економског него политичког, како писац закључује. — У рубрици „Француска уставна хроника“ објављена су два чланка. *Marcel Waline: L'élection présidentielle de décembre 1953.* На неколико страница дат је правни аспект познатих догађаја приликом прошлогодишњих избора за француског Председника Републике. — *Pierre Pactet: Les commissions parlementaires.* У првом делу овог опширног чланка расправља се о правном положају, месту и значају парламентарних комисија у процесу законодавне делатности парламента. Пре него што ће прећи на анализу савременог стања, аутор приказује историски развој двају основних система: енглеског, у коме нема специјализованих комисија, и француског, у коме постоје специјализоване комисије. После тога исцрпно се говори о политичкој улози и контроли коју врше поменуте комисије над радом министара.

С. Врачар

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT CIVIL, Paris, No 1, Janvier—Mars 1954. — *Pierre Guichon: Actes disposant de la chose.* Actes disposant de la chose нису, као што би се то могло у први мах помислити, само и чисто од правнотеориског значаја него и од практичног интереса. Такви акти обично настају због заблуде, кад неко у заблуди верује да је он сопственик ствари којом располаже, на пример кад лице које има за дужност да управља туђом имовином располаже добром из имовине којом управља; или кад један од сувласника располаже заједничком ствари као да је само његова. Овакви правни послови су без дејства, али се поставља питање да ли га они могу стећи после, кад лице постане стварни сопственик ствари, односно кад постане искључиви сопственик ствари. У оваквим правним пословима, по једном схватању, постоји је такав правни посао. Он уоже имати и стварноправна и облисе у оваквим случајевима мора имати на уму чињеница да се по француском праву уговорима, правним пословима, стварају, мењају и преносе и облигациона и стварна права. Уговор о купопродаји је такав правни посао. Он може имати и стварноправна и облигациона дејства. То што су оба ова дејства везана за само један те исти правни посао, уговор о купопродаји, не сме да нас завара и треба да јасно разликујемо стварноправно од облигационоправног дејства истог правног посла. Ако један такав правни посао у неком случају нема стварноправно дејство, то још не значи да он нема ни облигационоправно дејство. Аутор детаљно проучава питања: шта је туђа ствар, може ли се располагати туђом ствари у име другог као заступник, ратификација од стране правог сопственика и др. У закључку аутор констатује да судска пракса није у свим случајевима аката располагање туђом ствари ишла једнако далеко у погледу њиховог дејства. Питање аката располагања туђом ствари, према аутору, није питање пуноважности прав-

ног посла него питање дејства правног посла, јер ништа не говори против њихове пуноважности, него се поставља само питање кад и како се ови акти могу извршити. — *François Givord: Opadaње и величина трговачке својине.* Упоређујући два француска закона донета о истој материји — закупу пословних просторија — у размаку од три месеца у току 1953 године, аутор констатује противречност између њих напомињући да један настоји да заштити право из закупа пословних просторија (трговачки закуп) као лично право, док други стоји на „стварнијој“ концепцији заштите трговачког предузећа, тј. мање штити право из закупа као лично право а више као стварно право, својинско право, више трговачко предузеће него трговца. Док је ранији закон више штити трговца и тиме одразио опадање значаја трговачке својине, доцнији закон јој тај значај поново враћа. Писац се само узгред дотиче друштвено-економске позадине и условљености једног и другог става по питању сукоба интереса закупца и сопственика пословних просторија.

М. Ступар

REVUE TRIMESTRIELLE DE DROIT COMMERCIAL, Paris, No 1, Janvier—Mars 1954. — René Rodière: Introduction à la responsabilité des transporteurs de marchandises. Традиционално француско законодавство, строго према возару, карактеришу три црте: 1) претпоставља се одговорност возара, 2) накнада обухвата пуну штету, 3) забрањене су клаузуле о искључењу одговорности. Међународне конвенције којима је приступила Француска и каснији закони из области превоза показују тенденцију отступања од традиција. Од наведене три црте: Прва је сачувана у Бернској конвенцији о железничком превозу и у закону од 1924 о ваздушном превозу (више декларативно). Мање је чврста у Бриселској конвенцији од 1924 и у Закону од 1936 о поморском превозу. Напуштена је у Варшавској конвенцији о ваздушном превозу (возар не одговара ако докаже да је предузео све мере да избегне штету). — Друга је напуштена у свим каснијим законима и конвенцијама. (Одговорност је ограничена на одређени износ по килограму тежине или по пошиљци. Ограничење се може уклонити изјавом посебног интереса за предају пошиљке или декларацијом вредности пошиљке што повлачи додатну таксу.) — Трећа црта је или напуштена (закон од 1924), или учињена практично некорисном (поморски превоз, Варшавска конвенција). Једино конвенција о међународном железничком превозу не удаљава се много од традиционалног система. Поред изнете тенденције, писац сматра да данас у Француској постоји и побеђује супротна тенденција учвршећа и враћања на традиционални систем. Докази: Комисија за реформу трговачког законика усваја све три наведене црте. Закон о поморском превозу од 1936 строжији је према возару од Бриселске конвенције (међународни поморски превоз). Пракса Касационог суда, супротно Бернској конвенцији и Декрету од 1897, обавезује возара на пун износ штете у случају његове грубе грешке. Та се пракса преноси данас и у поморски и ваздушни превоз. Писац одобрава ову тенденцију. Сматра да је морална супериорност система одговорности заснованог на кривци ван дискусије. И на економском терену традиционални систем, уз осигурање возара од одговорности, задовољава колико и систем ограничене одговорности уз индивидуално осигурање којем теже да усмере француско право. — R. Houin: Location-gérance de fonds de commerce

et communauté d'exploitation. — C. Folco: *Les paiements par l'intermédiaire des banques.* — R. de la Haye: *Le greffier du tribunal de commerce dans la vie économique du pays.* — Скоро две трећине броја посвећене су хроници француског законодавства и судске праксе, где се разматрају следећа питања: општа организација трговине (A. Jauffret: *Actes de commerce, commerçants, fonds de commerce et baux commerciaux*; M. Boitard: *Tribunaux de commerce et arbitrage*; A. de Laubadère: *Organisation administrative et professionnelle du commerce*); својина на бестелесним стварима (P. Roubier et A. Chavanne: *Propriété industrielle*; H. Desbois: *Propriété littéraire et artistique*); кредит и кредитне хартије (J. Vecqué et H. Cabrillac: *Effets de commerce*; M. Schlogel: *Banques et opérations de banque [législation et réglementation]*; J. Vecqué et H. Cabrillac: *Banques et opérations de banque [jurisprudence]*); купопродаја, превоз и други трговачки уговори (J. Henard); стечај и судска ликвидација (R. Houin); поморско и ваздухопловно право (M. de Juglart et J. Chasseriaux); пословно кривично право (P. Bouzat); фискални трговачки режим (J. Charraz); међународно трговачко право (Y. Lousouarn). — Хроника законодавства и судске праксе страних земаља посвећена је Великој Британији (D. W. Elliot).

Владимир Јовановић